

Broj 2 | Godina 2

Časopis

POEZIJA

ISSN 2303-8918

IMPRESSUM

Časopis *Poezija*
Literary magazine *Poetry*
Godina 2 / Broj 2 / Decembar 2016.
Year 2 / Issue 2 / December 2016
ISSN 2303-8896 (Print)
ISSN 2303-8918 (Online)
© Časopis *Poezija*, 2016.

Izdavač / Publisher

Udruženje *Anpu*
Trg nezavisnosti 1,
71 000 Sarajevo, BiH
(+387) 61 619 938
e-mail: udruzenjeanpu@gmail.com

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief

Armin Stefanović

Pomoćnica glavnog urednika / Assistant Editor

Zerina Čopra

Redakcija / Editorial Staff

Zerina Čopra
Vedad Jusić

Anes Osmić
Armin Stefanović

Saradnica / Associate

Ines Žerić (Kurtešević)

Lektura i korektura / Language Editing

Bosanski, hrvatski i srpski jezik / Bosnian,
Croatian and Serbian language editing
Zerina Čopra
Engleski jezik / English language editing
Jasenka Kapetanović

Prijevod na engleski jezik / Translation to English

Jasenka Kapetanović

Dizajn naslovne strane / Cover Page Designer

Damir Prljača

Grafički dizajn, DTP i prijelom / Graphic Designer, DTP and Formatting

Damir Prljača

Crteži / Drawings

Amer Dorić

Tiraž / Circulation

500

Slika naslovne strane / Cover Page Painting

Amer Dorić

Web- administrator / Web Administrator

Faruk Ljuca

Štamparija / Printing Office

Fojnica d.d., Fojnica

Kontakt / Contact

Časopis *Poezija*
e-mail: casopispoezija@gmail.com
web: <http://poezija-casopis.rhcloud.com>

*Štampanje Časopisa omogućilo je Federalno
ministarstvo kulture i sporta BiH. / This
magazine was made possible by funding from
the Federal Ministry of Culture and Sport BiH.*

ISSN 2303-8896
Godina 2 / Broj 2
Year 2 / Issue 2

ČASOPIS

Poezija

LITERARY MAGAZINE

Poetry

Sarajevo, decembar 2016.
Udruženje *Anpu*

SADRŽAJ

Table of Contents

01 RIJEČ UREDNIKA

Editor's Note

6

Armin Stefanović

01

02

02 AUTORSKE PJESME

Original Poems

9

Đurdica Stuhreiter - *Beskraj zelenila u mirisu krvi*

10

Aleksandar Antić - *Mreža*

11

Fuad Hrustić - *Ješua Ha-Nocri*

12

Jovana Vasković-Ilić - *Trougao*

13

Marija Biljan - *Ubožnica*

14

Ahmed Bradarić - *U oku posmatrača*

15

Monika Herceg - *Otac*

16

Marko Pisarević - *Homo universalis*

17

Vladimir Tomaš - *Mrtva povorka*

18

Ana Škvorc - *Svjetlana nikad neće biti prva cura*

03

03 PRIJEVOD

Translation

20

Marko Vešović - *Venecija* (Ivan Bunjin)

04

04 PREDSTAVLJANJE MLADOG
PJESNIKA

Presenting a young poet

30

MiliĐukić
Noćno devalviranje
Svemirski stereo – tip
Obruč

05

05 PJESME AFIRMIRANE AUTORICE

Poems by a renowned author

36

Tanja Stupar-Trifunović
Samo obične stvari
Rođeni poslije rata
Hipatija

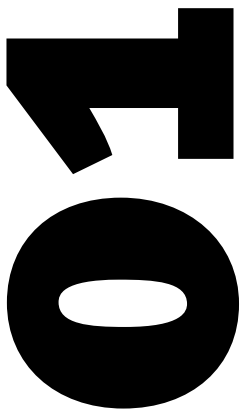
06

06 ESEJ

Essay

42

Oskar Davičo
Iskušnje poezije



RIJEČ UREDNIKA

Postao je običaj da ovakvi tekstovi počnu lamentom nad poezijom, umjetnošću, kulturom i finansijskom situacijom koja je snašla sve pa i izdavaštvo, što je u neku ruku razumljivo – uvijek se teško odričemo onoga što smo imali. Međutim, od početka rada na ovom časopisu imao sam drugačiji osjećaj – status poezije u društvu danas proizilazi iz potreba tog društva. Ukoliko ona nije potrebna u većoj mjeri, ko smo mi da je namećemo? I kome? S tim u vezi, rađe nego da objašnjavam koji je cilj časopisa, čini mi se važnijim da ovdje potcrtam koji nije njegov cilj: ne želimo napraviti revoluciju; ne želimo tjerati ljude da čitaju poeziju; ne želimo dokazivati nekome da je poezija važna. Ono što želimo jeste da poeziju učinimo dostupnom.

Smatramo da način na koji vam predstavljamo poeziju u ovom časopisu najbolje odgovara izazovima modernog društva. U svijetu u kojem se svaka sekunda troši na zaradu, a ono što ostane na zabavu, za kulturu ne ostaje mnogo prostora. Na taj način koncipiran je i ovaj časopis za poeziju – kao nešto što se može konzumirati u savremenom društvu. Časopis specifičnog formata i dizajna nastoji akcenat staviti na kvalitet umjetničkih radova koji se u njemu nalaze, a ne na njihov kvantitet. U tom smislu, časopis je koncipiran za čitaoce, a ne za pjesnike. Iako nastojimo predstaviti mlade umjetnike: slikare, fotografe, muzičare, glumce, književnike i druge i obezbijediti im prostor na kojem mogu promovirati svoj stvaralački rad, pri kreiranju časopisa ipak više vodimo računa o potrebama čitalaca.

Smatramo da u regionu ima sasvim dovoljno portala, časopisa i zbornika koji nude mogućnost svim pjesnicima da se predstave, bez obzira na kvalitet njihovog stvaralaštva, o čemu svjedoči i obim tih publikacija. Naravno, kvalitet je nešto na čemu treba raditi i u tom pogledu nemamo ambicije da ćemo u prvim brojevima časopisa javnim pozivom dobiti poeziju visoke kvalitete. Ali smo uvjereni da će, ukoliko ustrajemo na putu koji smo pred sebe postavili, pjesnici prije ili kasnije prepoznati vrijednost ovog časopisa i putem javnog poziva poslati svoje značajnije pjesme.

Redakciju ovog časopisa čine mladi magistri književnosti koji su vođeni entuzijazmom odlučili da pokažu da naši gradovi i naše države itekako imaju mnogo talentovanih umjetnika te da ih ohrabre da ustraju u svom radu i u ovim uslovima. Zbog toga pozivamo i tebe, dragi čitaoc, da prije svega uživaš u časopisu koji smo marljivo za tebe pripremali i da nas kontaktiraš ukoliko želiš da na bilo koji način učestvuješ u pripremi novog broja.

Armin Stefanović

AU

**TOR
SKE**

PJES

ME

Original poems

02

BESKRAJ ZELENILA U MIRISU KRVI

*Smije se krezubo i sito.
Igra se oštrim noževima
Što režu sjene snova.*

*Napuklim ustima grize srce,
Sićušne kapljice rubina.
Potom ga dugo žvače
Lakomim zubima.*

*Guta ga dugo u treptaju lišća,
Nudeći zelenilo kao utjehu
I tobožnje proljeće kao spas.*

*Slatko priča o smrti
U koju tonu krhotine srca.
Ne da plakati,
Smijati se,
Ljutiti,
niti vjerovati.*

Durdica Stuhlreiter

MREŽA

*Žudimo da budemo deo nečega,
Povezuju nas pipci lepljivi i dugi.
Umiruje nas solidarnost stega
Jer znamo da ih nose i drugi.*

*Daljina omogućava da lagodno lažemo.
Nema bliskosti da obavezuje i koči.
Možemo svašta da radimo i kažemo
Jer se nikada ne gledamo u oči.*

Aleksandar Antić



JEŠUA HA-NOCRI

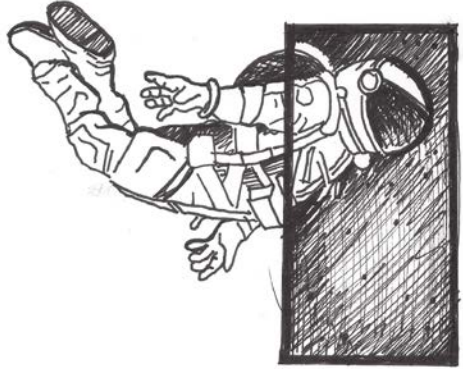
Fuad Hrustić

*Vidio sam ga
S radnicima
Livnice čelika u Tuzli
Ležao je na podu
Sindikalne prostorije
Na kartonskoj kutiji
Štrajkovao je s njima
Glađu
Bio je zamišljen
Tužan
Ozbiljan
Imao je ispijeno lice
Blag pogled
Umornih očiju
Nosio je
Zimsku jaknu
Izblijedjele farmerice
Futrované čizme
Niko ga nije prepoznao
Ali sve je govorilo
Da je to on
Osjećao sam to
Vjerovao
Mada je na glavi
Nosio zgužvan kačket
Umjesto oreola
Svjetlosti*

TROUGAO

*U rukama rđavi šestar.
Rizična, ali precizna kružnica.
Opasna vožnja od nemira do spokoja.
Bele linije udišem kao narkoman.
Pogled u stranu, crte iznad uha.
Vreme je nevidljivi gospodar
i ne radi ni za koga.
Sat je dželat
i njemu se žuri.
Bez predoziranja jer je smrt dosadna.
Miris dima cigarete i najlon čarapa.
Zvižduk poznatih stihova.
Povratak u pitomi mrak.
Biram dvosmisao umesto besmisla.
Krugovi i linije.
Čista matematika, duga ljubav.*

Jovana Vasković-Ilić



UBOŽNICA

*U praznoj čekaonici,
dva stola za posjetitelje.
Iz drugih prostorija,
stižu glasovi.
Na stolu razni predmeti.*

*Bilježnica, kutija i pepeljara.
Na naslovnici mladi pas!
Zapisano: 6 pelena, stanje redovno, ne odgovara, obitelj upozorena.
Na stolu cigarete; pušenje ubija.
Čekanje.*

*„Gospodine Maras, dignite guzicu.“
Iz čekaone prolaz u sobe; kuhinju; izlaz.
Lica jednoličnosti gledaju kroz prozor.*

*Mrtvi TV, živa priroda, arbitrarni prostor.
Odbrojavanje – do susreta, do kraja, do smrti.*

Marija Biljan

OTAC

*otac goni ovce prema šumi
i podiže krov na kući rukama toliko jakim da preusmjerava rijeke
izguruje planete iz njihovih elipsa
kada ga zamolimo
sprema drva za zimu, razgovara s motorima
sve u istom danu
i odlučuje opet biti dobar otac dok se još sjeća
što je zagrljaj
pred kraj dana naraste mu sjena i zubi
nekad ga ne prepoznam
ništa nije bezbojnije od smrti ali otac se ne boji
svaki dan pada pokošen bez krvi preda mnom
u mokru zemlju*

*znam mu prkosno reći da ja nikad neću pušiti
ali pušim sjebana i negdje između
ionako više nije nego jest
posađen u smrti*

Monika Herceg

U OKU POSMATRAČA

*Prvog je bilo najteže
Gledao sam
uravnoteženo kretanje ramena
prouzrokovano disanjem
Povoljan vjetar
Idealnu razdaljinu
Pravilnu putanju metka
On
vjerovatno misleći
o kući i porodici
ni slutio nije
bio je previše neoprezan
kriv je za svoju
smrt
ostale sam skidao jednostavno
uživajući u tome
volio sam gledati
zaleđenu bol na njihovim licima
dok padaju pokošeni
Danas sam pedagog u školi
Pubertet je najveći problem
Nasilje nije rješenje
Ponekad
Poželim okidač*

Ahmed Bradarić

HOMO UNIVERSALIS

*helmuta, podstanara gospođe klein
sam susreo jutros na križanju mendelssohnstraße
u smjeru reuterwega
kako užurbano korača žmirkajući na lijevo oko
i govori: heutzutage werden kurtisanen
von hinten nicht gebumst, nur foot fetish und
andere schräge sachen, alles spielzeugerotik
und nichts weiter,
na to sam mu odgovorio
kako je m. jutros žbukao u schwanheimu
te kako rumunji sada rade za satnicu od 5 eura
i kako općenito uzevši
napredak ovisi o više
našoj moći prosudbe skrivenih faktora,
helmut je na to pripalio cigaretu
slegnuo ramenima i pozdravio sa
adieu, arschloch.*

Marko Pisarević

MRTVA POVORKA

*Riječi sam sramežljivo sakrio
u svoje samotne dubine.
U mojim su snovima
gorjele kosti
i krv se sakupila oko koljena
pa histerično briznula u plač
kao da me hoće zavarati
sažalnim pjevom smrti i
slikom uzvišenog umjetnika
koja prikazuje vješala
iz čije se tajnovitosti rađaju smrtnici.
Nesnosni mirisi zadaavljenih vratova
na mrtvačkim poljanama
sasjekli su mi noge.
Množe se ova napeta tijela
i noć u porođajnim mukama izumire,
a ja, zaneseni nevjernik,
ne primjećujem da i dio mene
nećujno propada.
Podsmjehuju se izbočene čeljusti
međusobno, a ja se u tom
provokativnom smijehu davim
i nisam sposoban nastaviti
imajući na umu
strašne prizore*

*ljudskog klanja i žderanja
zbog čije me surovosti
leđa priginju uplakanoj zemlji.
Riječi sam nepovratno izgubio
i samo gorčina tišine
progovara iz mene
pokrećući strahove
umjesto jezika.
Ono što vidim u snovima
tako je slično stvarnosti,
tako je jedno i sumorno.
Izgubljen sam i zaprepašten
pogrebom jezivih melodija
iz čijih grobova mahnito iskaču
djevojčice poderanih haljina
s omčama oko vratova,
s ruzinavim čavlina u rukama
zbog kojih u suzama kliču.
Plaću tudi plač.
I svoju muku.
U ovom se kaosu ni ja
ne prepoznajem i nisam jak,
predajem se bez riječi, bez govora,
slijepo se pozivajući na ono
u što sam davno vjerovao.*

Vladimir Tomaš

SVJETLANA NIKAD NEĆE BITI PRVA CURA

*Svjetlana nikad neće biti prva djevojka,
ona sjedi na razvučenom drugom mjestu
i, u vrijeme reklama na televiziji,
odlazi pušiti kraj bojlera u kupaonicu.
Duljina Svjetlanine plave kose nije poznata
jer uvijek nosi viklere
misleći da će tako konačno priklati grlo
genetske zapovijedi ravne kose u žena njezine obitelji.
Svjetlana nije srpanjski izlet udvoje
Svjetlana je kolovoška razglednica u kuverti
s nekim tamo Draga Svjetlana s nekim tamo Pozdrav iz Vijetnama
s nekim tamo Kako si ti? s nekim tamo Javi kad ti dođe razglednica.
Poput poštanskih joj marki stoje podočnjaci
odavajući adresu njezine plavičaste nesanice.
Sretnoš li kad Svjetlanu,
pokušaj se čim više približiti njezinom pjegavom licu*

*jer iznad podočnjaka
vide se obrisi triju zidnih fotografija
za koje zna svatko tko se jednom našao u Svjetlaninoj spavaćoj sobi:
fotografija majke, fotografija oca i fotografija bojlera iz kupaonice
u Svjetlaninoj šarenici
u Svjetlaninoj sobi.
Te je tri fotografije
ovjesila na zid
kako bi je, u noćnim morama o hodajućem bojleru,
podsjetili da svi imaju svoje okvire.
Svjetlana je stoga najgora cura koja se može dogoditi ženi
Svjetlana nikad neće biti prva fotografija
Svjetlana nikad neće biti prva razglednica
Svjetlana ima malo previše problema
Svjetlana nikad neće biti prva djevojka.*

Ana Škvorc

PR

IJ

EV

OD

Translation

03

PRIREDIO: ARMIN STEFANOVIĆ
PRIJEVOD: IVAN BUNJIN VENECIJA
PREVEO: MARKO VEŠOVIĆ

Ivan Aleksejevič Bunjin (Ива́н Алексе́евич Бу́нин) ruski je pjesnik i pripovjedač, rođen u Voronježu 1870. godine, a preminuo u Parizu 1953. Nobelovu nagradu za književnost dobio je 1933. godine.

Marko Vešović rođen je u Papama kod Bijelog Polja 1945. godine. Pjesnik je, esejista i prevodilac, profesor i doktor književnosti. Živi u Sarajevu.

VENECIJA

*U Veneciji ne bjeh osam ljeta.
I svaki put stanicu kad prođeš
I na pristanište izadeš, tišina
Venecije te zadivi, pijan si
Od morskoga vazduha s kanala.
Ovi čamci, barke, i uljasti
Bljesak vode, ognjem obasjane,
A iza nje niski red fasada
Kao od prljave da su slonokosti,
A nad njima plavi južni večer
Mokar i kišovit, no naliven
Plavetnilom mekim, ljubičastim –
Radosno sve to bilo je vidjeti!
Osam ljeta... U odavno znanoj
Niskoj, staroj sam sobi, pod bijelim
Stropom šaranim cvijećem, spavao.
Ujutru čujem zvono: i zvonko je
I blagoglasno, no nas ne doziva
Ovaj čisti usamljeni glas,
Glas davnoga života od kojeg*

*Preostala je jedino ljepota.
Ujutru koso ružičasto sunce
Zagledalo je u uski uličak
Osvjetljujući odbljeskom od kuće,
Od protivnoga zida, i ponovo
Radosnu bliskost mora i slobode
Oćutio sam, vidjevši na krovu
Nad rubljem, što se na vjetru trzalo,
Jorgovanske krpice oblaka
U žitkom, vlažno-tirkiznome nebu.
Iza toga je na krov dotrčala
I skidala rublje, pjevušeći,
Gologlava djevojka, i vitka
I tanka. Ja sam se sjetio Kaprija,
Lamartinove Gracijele... Osam
Godina prije ja sam bio mlađi,
Ali ne srcem, ne uopšte srcem!
U podne, kraj Marka što je bio kao
Patrijarh Sirije i Smirne, sunce je,
Smiješeći se u oblačku svijetlom,*

Zasljepljivalo rumenim sedefom.
Sunce je grijalo zidove Duždeve,
Trg i sivkaste golubove koji
Guču i vrve ključajući zrna
Pod nogama turista podašnih.
Sve je blistalo – šešir, štap, obuća,
Žmirile oči, svjetlucali zubi,
Žene, koje na proljeće liče
Svojom svijetlom odjećom, amrele
Raširile su svilene da lica
Obasja svila... U galeriji sam
Sjedio, novine, kafu zatražio,
I o nečemu mislio... Onaj ko
Mlad je, zna šta voli. Mi ne znamo –
Volimo cijeli svijet... I daleko
Iza kanala, iza grada koji
Leži ravno i sja mutnim svjetlom,
Iza lagune Adrije zelene,
U plav prostor je gledao krilati
Lav sa stuba. Kada vedro je vrijeme
Na jugu vidi Apenine, a na
Sjeveru sivom – trojke vala alpskih
Koji blistaju ponad plavetnila
Platinom svojih ledenih grba...
Izveče je magla, mlječno siva,
Dimna, neprozirna. I pahuljasto
U njoj ognjevi zelene se, sjenke
Sa stubova bacaju svetiljke.
Veliki kanal žalobno se crni
U raspu ognjeva magleno-crvenih,
Marko je težak i drven. Uličići
Sa blatom, glibom. Idem posredini –
Kao u operi. I slatko mirišu
Jake cigare. Ugodno u sjajnim

Galerijama kafane, vitrine
Njihove blješte jarko. A Englezi
Kupovali su čipku i knjižice
Sa listovima debelim hrapavim
U uvezima, svi sa zlatotiskom,
I sa kopčama grubim... I djevojka
Iza mene je zvala, doticala
Rame mi rukom, osmjehivala se,
Žalostivo i plašno: "Mi d'un soldo!"¹
U taverni dugo potom sjedio sam,
Dugo se sjećao njenoga dražesnog
Žarkog pogleda, zračnih trepavica
I tralja njenih... Možda, Arapkinja?

Izađoh, za čas, noću. Odveć vlažno,
No toplo, meko. Na malome trgu
Mokro kamenje. Nježni miris mora.
Hladno i vlažno vonjaju uličići
Kliski i tamni, s kanala – svježina
Lubenice. I u svijetlome nebu
Na malom trgu, spram papskih statua,
Na fasadi crkve, blijedi je mjesec:
Čas sija, a čas ko dim se rastopi,
Iza jesenje magle što gre s mora.
"Ne spavaš, Enriko?" A on polagano
Na mjesecinu bešumno izvodi
Dugi i crni katafalk gondole,
Malo u struku svije se, naraste
Na njenoj krmu stojeći... Dugo smo
Uskim hodnicima ulica plovili,
Među visokim teškim zidovima...

U hodnicima tim – čamci s drvetom,
Barke sa solju: stali da prenoće.

¹ "Daj mi novčić!" (ital.)

Pod zidovima – kolje, stepenici,
 U plijesni, sluzi. A gore je nebo,
 Trak neba s malim blijedim zvijezđem...
 U ponoć spava Venecija – možda
 Tek u jazbinama pjanaca i tata,
 Iza stanice, prsline kapaka
 Sjaje, iza njih prigušeni krici,
 Razuzdan kikot, svađe i udarci
 Po stolovima, stolcima, marsalom
 I vermutom što su zaliveni... Ima
 Čari u tom kasnom, tom dimnom životu
 Pijanaca, kurvi i matroza!
 "Ho amato, amo, Desdemona"²
 Pjevušeci govori Enriko
 I, može biti, čuje ovu pjesmu
 Neko u toj tamnoj kući – ona
 Duša što voli... A iza ograde
 Vidim bašticu: na čistom vidiku
 Drveće bješe golo i prozirno,
 I kao staklo blista, vrt miriše
 Na vino i med. Taj vinski je miris
 Lišća finiji negoli prolječni!
 Mladost je gruba, žudna, ljubomorna,
 Mladost za sreću ne zna – kada vidiš
 Suze s trepavki Dezdemone koja
 Voli drugoga...
 Evo i svijetli
 Uzlaz u nebo, lunin sjaj i vode!
 Zdravo, nebo i jasni mjeseci,
 Preljev voda zrcalnih i tanka
 Plavetna magla, u kojoj ko bajka
 Čine se kuće i crkve u dalji!
 Zdravo i vi, ponoćni prostori
 Zlatnog primorja koje obamire

I ognji jedva vidljivog ekspresa
 Koji juri kao
 zlatni lančić
 Po lagunama k jugu!

30. VIII 1913.

Preveo: Marko Vešović

Ivan Bunjin (1870–1953)



² "Volio sam, volim te, Dezdemona" (ital.)

ВЕНЕЦИЯ

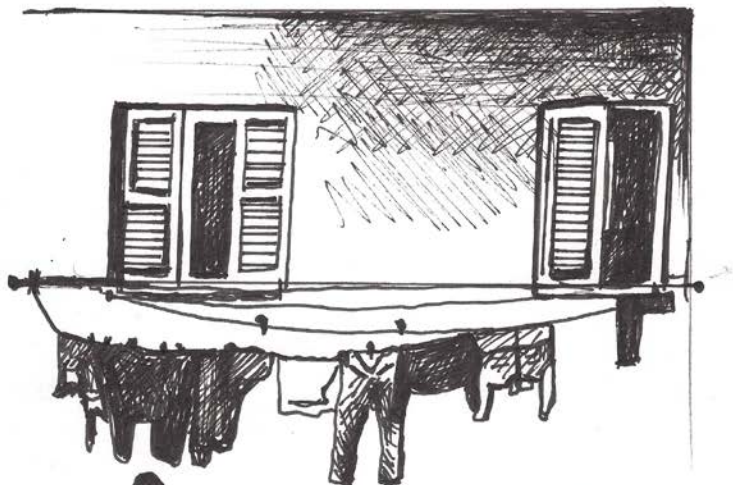
Восемь лет в Венеции я не был...
Всякий раз, когда вокзал минуешь
И на пристань выйдешь, удивляет
Тишина Венеции, пьянеешь,
От морского воздуха каналов.
Эти лодки, барки, маслянистый
Блеск воды, огнями озаренной,
А за нею низкий ряд фасадов
Как бы из слоновой грязной кости,
А над ними синий южный вечер,
Мокрый и ненастный, но налитый
Синевою мягкой, лиловой, -
Радостно все это было видеть!
Восемь лет... Я спал в давно знакомой
Низкой, старой комнате, под белым
Потолком, расписанным цветами.
Утром слышу - колокол: и звонко
И певуче, но не к нам взывает
Этот чистый одинокий голос,-
Голос давней жизни, от которой
Только красота одна осталась!
Утром косо розовое солнце
Заглянуло в узкий переулок,
Озаряя отблеском от дома,
От стены напротив - и опять я
Радостную близость моря, воли
Ощутил, увидевши над крышей.
Над бельем, что по ветру трепалось,
Облако" сиреневые клочья
В жидком, влажно-бирюзовом небе.
А потом на крышу прибежала

*И белье снимала, напевая,
Девушка с раскрытой головою,
Стройная и тонкая... Я вспомнил
Капри, Грациэллу Ламартина...
Восемь Лет назад я был моложе,
Но не сердцем, нет, совсем не сердцем!
В полдень, возле Марка, что казался
Патриархом Сирии и Смирны,
Солнце, улыбаясь в светлой дымке,
Перламутром розовым слепило.
Солнце пригревало стены Дожей,
Площадь и воркующих, кипящих
Сизых голубей, клевавших зерна
Под ногами щедрых форестьеров.
Все блестело - шляпы, обувь, трости,
Щурились глаза, сверкали зубы,
Женичины, весну напоминая
Светлыми нарядами, раскрыли
Шелковые зонтики, чтоб шелком
Озаряло лица... В галерее
Я сидел, спросил газету, кофе
И о чем-то думал...
Знает, что он любит. Мы не знаем -
Целый мир мы любим... И далеко,
Тот, кто молод,
Знает, что он любит. Мы не знаем -
Целый мир мы любим... И далеко,
За каналы, за лежавший плоско
И сиявший в тусклом блеске город,
За лагуны Адрии зеленой,
В голубой простор глядел крылатый
Лев с колонны. В ясную погоду
Он на юге видит Апеннины, .
А на сизом севере - тройные*

Волны Альп, мерцающих над синью
Платиной горбов своих ледяных...
Вечером - туман, молочно-серый,
Дымный, непроглядный. И пушисто
Зеленеют в нем огни, столбами
Фонари отбрасывают тени.
Траурно Большой канал чернеет
В россыпи огней, туманно-красных,
Мрак тяжел и древен. В переулках -
Слякоть, грязь. Идут посередине, -
В опере как будто. Сладко пахнут
Крепкие сигары. И уютно
В светлых галереях - ярко блещут
Их кафе, витрины. Англичане
Покупают кружево и книжки
С толстыми шершавыми листами,
В переплетах с золоченой вязью,
С грубыми застежками... За мною
Девочка пристряла - все касалась
До плеча рукою, улыбаясь
Жалостно и робко: "Mi d'un soldo!"
Долго я сидел потом в таверне.
Долго вспоминал ее прелестный
Жаркий взгляд, лучистые ресницы
И лохмотья... Может быть, арабка?
Ночью, в час, я вышел. Очень сыро,
Но тепло и мягко. На пьядетте
Камни мокры. Нежно пахнет морем,
Холодно и сыро вонью скользких
Темных переулков, от канала -
Свежестью арбуза. В светлом небе
Над пьядеттой, против папских статуй
На фасаде церкви - бледный месяц:
То сияет, то за дымом тает,

За осенней мглой, бегущей с моря.
"Не заснул, Энрицо?" - Он беззвучно,
Медленно на лунный свет выводит
Длинный черный катафалк гондолы,
Чуть склоняет, стан - и вырастает,
Стоя на корме ее... Мы долго
Плыли в узких коридорах улиц,
Между стен высоких и тяжелых...
В этих коридорах - баржи с лесом,
Барки с солью: стали и ночуют.
Под стенами сваи и ступени,
В плесени и слизи. Сверху - небо,
Лента неба в мелких бледных звездах...
В полночь спит Венеция, - быть может,
Лишь в притонах для воров и пьяниц,
За вокзалом, светят щели в ставнях,
И за ними глухо слышны крики,
Буйный хохот, споры и удары
По столам и столикам, залитым
Марсалай и вермутом... Есть прелесть
В этой поздней,, в этой чадной жизни
Пьяниц, проституток и матросов!
"Но amato, amo, Desdemona", -
Говорит Энрико, напевая,
И, быть может, слышит эту песню
Кто-нибудь вот в этом темном доме -
Та душа, что любит... За оградой
Вижу садик; в чистом небосклоне -
Голые, прозрачные деревья,
И стеклом блестят они, и "пахнет
Сад вином и медом... Этот винный
Запах листьев тоньше, чем весенний!
Молодость груба, жадна, ревнива.
Молодость не знает счастья - видеть

*Слезы на ресницах Дездемоны,
Любящей другого...
Вот и светлый
Выход в небо, в лунный блеск и воды!
Здравствуй, небо, здравствуй, ясный месяц
Перелив зеркальных вод и тонкий
Голубой туман, в котором сказкой
Кажутся вдали дома и церкви!
Здравствуйте, полночные просторы
Золотого млеющего взморья
И огни чуть видного экспресса,
Золотой бегущие цепочкой*



PRED

STAV

LJANJE

MLAD

OG

AUT

ORA

Presenting a

young poet

04

PRIREDIO: ANES OSMIĆ

PREDSTAVLJANJE MLADOG AUTORA: MILI ĐUKIĆ

Mili Đukić je rođen 1987. godine u Mostaru. Živio je u Adapazaru (Turska), Sarajevu i Nišu. Diplomirao je novinarstvo u Sarajevu, a dosadašnji radni vijek posvetio je ugostiteljstvu. U Skandinaviji je, također, radio kao konobar i građevinski radnik.

Objavio je dvije knjige pjesama: *Sabrana djela iz oduzetog tijela* (Bratstvo duša, 2014) i *Zima će ponovo biti teška* (Bratstvo duša, 2015). Trenutno živi u Novom Sadu.

NOĆNO DEVALVIRANJE

*uletjeli smo u zasjedu ispuhane noći
kao iskorišten kondom
grad je bio zgužvan i vlažan
par ljudi koje smo sreli
kao spermici neiskorištenog potencijala
koprcali su se po skvašenim ulicama od lateksa*

*lutko
sto posto ne postoji u prirodi
ameri su to davno skontali
i ogradili se sa onih jedan posto*

*anglosaksonsko pravo je pravo
koje ti zapravo daje za pravo
da budeš ispravan i onda kada to nisi*

*devedeset devet posto sestro
toliko sam u sve siguran
ali tebi onaj jedan
viri iz očiju*

*jedan sekund je dovoljan
za veliki prasak
za novu tebe i novog mene
i utakmice se nastavljaju*

*jedan posto mačko (kao i sudijska nadoknada)
nije izmišljeno radi fair play–a
nego radi namještanja istih onih utakmica
koje su spomenute u strofi iznad.*

SVEMIRSKI STEREO – TIP

*ako iz wc – a izađem bez knjige
to znači da sam dr –
kao*

*prelako je:
težak je život
ali mekan je cijeli planet –
negdje oko šest sekstilion tona pa –
muka rečeno mi je*

*konkretni brojevi su oduvijek u modi
sigurnost koju ti ulijeva znanje
za koje vjeruješ da je apsolutno tačno neprocjenjivo je*

*zašto se vrijeme koje duša provede u ovom obliku
naziva životni vijek a ne
peron za pokušaje –
na primjer*

*ko je osmislio čitav koncept
i kako se bilo što ispravno zapisuje: jezik –
najduža robija od trideset gra –
ma kojoj hodočastimo puzeći još
otkad smo male bebe*

*kada čuješ: ma –
ma znaj da je to
hermetički zatvoren poklon
bez dodatnog uputstva za korištenje
lansiran iz očevog surlatog trećeg oka
preko svete majčine utrobe*

*ako iz kuće izadem bez knjige
da li to znači da ću vani nešto da po –
jebem.*





OBRUČ

*ljubiti oči i prste
djevojci
sisati nervne završetke
iznova
svaki dodir osjećati kao da je prvi
jer on to i jeste
samo sjećanje
neuništivi je žohar – trkač na duže staze
i praznu čašicu jogurta
dati psu na lizanje
i božanski razgolichen promatrati borbu
jer upravo takva
bilo koja druga borba jeste
kao premalen prsten
oko slomljenog prsta ili šaka
koja zapne na putu prema dnu
od tegle
gdje se nataloži ono najslađe
koje uvijek za dlaku
daleko je
jer ono drugo prekratko je
i jedino
nasapunjati od samog starta sve
i otpuhnuti se kroz obruč za balone od sapunjake
i nijemo posmatrati kako nas smrt
onako na njoj svojstven način
upija kroz tlo.*

**PJESME
AFIRMIRANE
AUTORICE**

*Poems by a
renowned
author*

05

PRIPREMIO: VEDAD JUSIĆ PJESME AFIRMIRANE AUTORICE: TANJA STUPAR-TRIFUNOVIĆ

Tanja Stupar-Trifunović rođena je u Zadru 1977. Diplomirala je srpski jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Banjoj Luci. Do sada je objavila četiri knjige poezije, knjigu priča i roman. Radovi su joj prevedeni na engleski, njemački, poljski, slovenački, makedonski, danski i francuski jezik.

Zastupljena je u više antologija i izbora iz poezije i proze u zemlji i inostranstvu. Glavna je i odgovorna urednica Časopisa za književnost, umjetnost i kulturu *Putevi*, a zaposlena je u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci RS.



"Lažna vrijednost se osjeća ugroženom od stvarne vrijednosti. Mislim da vremenom, lažna vrijednost zaista može dugo da se zadržava, tome mi ovdje stalno svjedočimo. Ima svoje sisteme i puno je organizovanija. Vrijeme urušava lažne vrijednosti, kakve smo mi, na žalost, dobili ovim poslijeratnim vremenom. One su naprosto isplivale i traju prilično duže, nego što smo svi mi očekivali. Mislim da vrijeme lažnih vrijednosti lagano prolazi."

Tanja Stupar-Trifunović

SAMO OBIČNE STVARI

U tuđem oku kao u ogledalu možeš vidjeti potonjeg ili budućeg sebe
vrisnuti prepasti se ili potrčati da ga zagliš
ništa novo nikakvo otkrovenje dalekih svjetova nikakve nimfe koje se presvlače
ni čarobni vodokoci u velikim gradovima s kojih kapljice vode padaju po kosi djevojke koja
fotografiše još jednu čežnju još jedno putovanje
ni razrez među grudima gdje sunce ide noću leći ni arkadijski rajevi brežuljaka i zelenila
ni raspredjen krevet drhtavih tijela
ni kameni kotači u mlinovima koji samelju svako brašno želje
i šapuću pospi se pepelom po glavi
i ispod pepela sanjaj vulkane
i u vulkanima svijet
koji počinje užarenom magmom brzo stiže do svoga sivila
i poslije opet obraste životom
kao pomirdba
kao grobljanski mir gdje ptice među alejama prepričavaju živote
odletjelih na nekom jeziku neuhvatljivih metafora u kojem
besmisleni tračevi dobijaju nadzemaljski smisao
i nad svim zaspalim bude anđeoska krila
Ništa od toga ne bi me uznemirilo
nijedna slika u kaleidoskopu
nijedna kosmička neumjerenost (zar nisu ti meteoriti ti strmoglavi anđeli
već projurili i pokupili harač)
samo obične stvari
samo sitne podudarnosti
samo način na koji izgovoriš neku riječ
i ona prepolovi prostor
na mrežnjače na rožnjače na beonjače na zamke
na beskrajne refleksije samoće
u mnoštvu koje mrmolji

To još uvijek može da me uznemiri

ROĐENI POSLIJE RATA

*Neko je bacio kamen.
Njeno detinjstvo dade se u beg, mlatarajući mršavim ručicama.
(A. Roj, Bog malih stvari)*

*Rat je prespavala u majčinoj utrobi
odlučila je da na svijet dođe kasnije
Još su se čuli pucnji koji su nekom bili presude
ali ona je to tumačila kao znak sopstvenog dolaska
i ulice i gradovi su bili razrušeni
a svijet je bio onaj poslije jedne od njegovih apokalipsi
Rodila se sa osmjehom dželata i tugom njegovih žrtava u utrobi
Vjerujući da su nagrade i kazne jedina dobit i pri tom nepravedno raspoređene
utrenirana kao pas koji se gladan baca na plijen
čekala je otkud će doletjeti kost i glodala sopstvene tanke zglobove
kažu da nijedno vrijeme nije pogrešno ali ovo je bilo
pogrešno vrijeme da se rodiš
mirisalo je na tuđe smrti
očevi su htjeli da iskupe svoje mrtve očeve tvojim rođenjem
majke su htjele da im otmu sjeme jer je mnogo sjemena sasvim beskorisno
u nekoj njivi istrulilo i ništa nije niklo osim trave
one su bile praktične žene
majka te kao brzu poštu iz smrti u život odaslala
iz nepovjerljivog sjemena kradenog smrti si nikla
nije u tebi moglo biti povjerenja ni u šta
nije u tebi moglo biti vedrine
bila je noć kad si se rodila i sve pitome životinje su se zavukle u svoje
loge a samo sove i miševi
samo sitni predatori i njihove žrtve su se vijali napolju
Nisi mogla da povjeruješ nijednoj toplini jer se mrzav hladio za prozorska okna
sa obje strane
ljubav je neugodno stanje odmrzavanja majčinog mlijeka
Bilo je škrto kažeš obilje majčinih grudi nedovoljno za moju halapljivost*

za jezik koji uporno razgoni prenagomilanu noć
Rodila si se u strahu sa opreznim tankim ušima
tek je prošla tuda gospodarica vremena i razaranja
jedno oko preskakalo je vrijeme i virilo zaneseno u budućnost
drugo je tupo zurilo unazad
Sanjala sam govorila si jednu istoriju zapretenu u bezbroj smrti
tuđe živote i u tuđim životima još jedno klupko tuđih života
sve je bilo zamršeno kao goblen sa jedne strane samo užasni končići u haosu
a sa druge sasvim lijepa slika i stalno se mijenjalo čas lice čas naličje
i moji su strahovi od toga rasli i nisam mogla da budem dio nijedne strane
čak ni one haotične
u mojim snovima nikad ne prestaju ratovi
zato ne želim da spavam
drži me budnu u rukama
u mojoj glavi nikad ne prestaju prolaziti beskrajne buduće prošlosti
ako me čvrsto držiš u rukama
pupčana vrpca vremena će me manje boljeti oko vrata

HIPATIJA

Nijedna nije bila tako toliko mudra
Teon je bio ponosan na tvoje znanje
bilo je nemoguće ne voljeti te
učenici su se okupljali oko tebe
dugačka linija vrata i prsti koji plove prostorom dok objašnjavaju
ustrojstvo svijeta
višak ljepote
plašio je sve one što im to blještavilo narušava
tamnu mogućnost podzemnih pacovskih spletki
kako hinjski premrežiti svijet
(zamjenom teza sa smrt namjesto života poturiti pod nos)
i vladati sa strahom njime

*Došla je rulja i strgla ti odjeću
bilo im je malo i gola bila si obučenija u vrlinu od njih
strgli su ti kožu
i meso ispod nje
potom svaki tvoj organ (mogao je začeti po jednu novu
baš takvu) iščupali su iz tvog tijela
i potrčali da spale
ti si vještica ne bi trebalo da vaskrsneš
iz sebe same
mogla bi druge da podučiš
da bog kroz nas iznova stvara svijet i da
svako ima moć da učestvuje u njegovom stvaranju*

*Oni su sebi drugog gnjevnog boga našli
kojem je razaranje bilo milije
a bio je nježan isprva bog kojeg su prizivali
i loman baš kao i ti Hipatija
dok silnici nisu odlučili
da krhki bog ne valja i da nebesko carstvo
na zemlju dovuku i učine (po sopstvenoj mjeri)
svojom prćijom
evo ih do danas hodaju zemljom pale čupaju meso
s kostiju svakom pravedniku
uzmu boga raspolove na dva na tri i ubijaju
zarad laži koju su nazvali istinom
jer nije im dato da stvaraju nego da ruše*

*Razrušen je ovo svijet Hipatija u kojem se
ponovo bolno rađaš
svaki put sa istim užasom koji pamti svaki dio tebe
Nesrećna Hipatija
iskomadana spaljena i spepeljena da ništa od tebe ne ostane
i sada otud bolno dolaziš
poučavajući da nije ništavilo tamo gdje su te otjerali
nego je ništa u rukama poništitelja*

ESEJ

ESSAY

06



PRIPREMIO: VEDAD JUSIĆ

ESEJ: ISKUŠENJE POEZIJE, OSKAR DAVIČO

Oskar Davičo (1909–1989) pripada krugu pjesnika između dva rata. Napisao je petnaestak knjiga pjesama, devet romana, dvije knjige eseja i jednu knjigu reportaža o boravku među Markosovim partizanima u Grčkoj. Prema riječima historičara književnosti Jovana Deretića, Davičo je svojim talentom, stvaralaštvom i širinom utjecaja nadmašio sve ostale književnike nadrealiste.

Esej *Iskušenje poezije* prvi put objavljuje u listu *Naši dani* u Sarajevu 1962. godine.

"Svađalica dobre duše, razdražljivo dete koje govori više od onoga što misli, i ružnije od onoga što oseća, pobunjenik koji je imao nesreću da prisustvuje ostvarivanju mladalačkih ideala na neplodnom tlu i sa manjkavim ljudskim materijalom. Ostalo mu je jedino da pliva uzvodno, da sipa uvrede ne toliko na adresu klasnih neprijatelja, koliko protiv ustrojstva života. Udario je, goloruk, na okruženje, i ono mu je višestruko uzvratilo. Stekao je ugled najomraženijeg beogradskog pisca."

Milovan Danojlić

OSKAR DAVIČO

ISKUŠENJE POEZIJE

(*Poezija, otpori i neotpori*, Beograd: *Prosveta*, Sarajevo: *Svjetlost*, 1969)

Slobodan se čovjek nerado ispovijeda. Ne osjeća potrebu da trone, da se ponizi, da se preda transcendentnom na nemilost, da je moli. Nije užasnut sobom pred sobom. Ne treba mu drugi. Ni drugo. Ali poezija je bezlična ispovijest same slobode posredstvom pjesnikove ličnosti.

Otuda nesporazumi i proturječja. Otuda mogućnost poezije i nevjerodostojnost svih tekstova o njoj.

Pa ipak, kažu: razum vrti što burgija neće. Ne bih zato da ponovim samoobmane zaključka o razumu kao "stvari najbolje raspoređenoj na svijetu". Ni pamćenje, ni

iskrenost, ni samoposmatranje nisu dovoljni da rekonstruišu prosti čin pisanja pjesme. Jedini put do nje.

Pamćenje ima mreže uvijek bez nekih petlji i redovno dopušta najživljem dijelu ulova izmigolji.

Iskrenost, i da je nož, neće se probiti do naličja kože. Ona crveni samo s lica. Ali ispod njega korjenski su pogoni zbivanja.

Samoposmatranje - šaka pjesme na ustima pjesme.

Osluškiivanje izvjesnih dolazaka iziskuju koncentracije apsolutne. Isključuju udvajanje: istovremeno vrebanje stiha i

praćenje tog vrebanja.
Kompromitovano je odavno ono ogledalce
iz bajke. Pjesnik se ne pita pred njim,
mrmljajući lozinku:

ogledalce, ogledalce na zidu,
imaj istinu u vidu
i reci mi rječju iskrenom
ko je najljepši na svijetu tom
jer zna da su u njemu najljepše već bile i zla
kraljica i matora vještica i divna Snježana.

Je li krivo ogledalo?
Naprotiv, časno je i istinoljubivo. U velikoj
mjeri. Ali ne bi u samoodbrani htjelo da ga
povrijeđene sujete razbiju. I ima svoj mali
trik. Kad neko bane s pitanjem, ono zatvori
časkom svoje oči, rječite inače oči. Ne i one
koje tražeći sebe u njima, zatvorenim, misle
da vide mjesto sebe kakve jesu one druge
kojima su pošle u susret.

Je li kriv Dekart?
Naprotiv. Ako je u borbi protiv teoloških
apsurda dopustio svakom ljudskom razumu
da sam sebi izmjeri intelektualnu vrijednost,
stari i dobri usamljenik nije mogao da
pretpostavi da će svaki čovjek biti upućen
da odvagne svoju inteligenciju njenom, to
znači svojom percepcionom moći.



Koja u tom času određuje veličinu
zadovoljstva razuma što je ljudski razum,
ne i njegov kvalitet. I nije čudo što će to
razumovo oduševljenje sobom biti najveće
moguće, dakle isto kod svakog čovjeka. Što
je korijen te nemoguće konstante, uprkos
očiglednim bitnim razlikama koje bi morale
postojati između svake od "stvari najbolje
raspoređene na ovom svijetu".

Jesu li onda barem krive oči koje su se,
zaslijepljene bljeskom snova, vidjele kakvim
su se željele?

Ne.
Bježanje je to onda od stvarnosti!
Agnosticizam?

Naprotiv. Nema pjesnika koji na neki način
ne posjeduje sve realnosti, prve i posljednje.
Nema očiju koje bi, svjesne neposredne
realnosti, poricale njene vrline.

Ali pjesma je začeta u poročnom korijenu
vrline. Zato i jeste oblik nedovoljan sebi,
življenje nesvodljivo na jednu seriju uslova,
propinjanje protiv mrtve ruke.

Jer pjesma je ljudska pjesma. Bičevana od
starta cijelom stazom, ona, kao i život,
ponavlja nejednake nejednakosti što se ne
dodiruju ni kad vrpca na cilju prekine srce
kome se čini da je samo zastalo, i srce koje
vjeruje da je zauvijek stalo.

Svjesna ili ne sopstvene zagrcnutosti,
pjesma, prekidajući vrpca od tankih ruku
nepostojeće smrti, jeste ona tačka u kojoj
se izjednačuju najsocijalnije i najapsolutnije
čeznje...

Ispovijest se prekida, kao i uvijek, na pragu
ispovjedanja. Ali pjesma ostaje užas koji
poriče svoju užasnutost.

Tehnička pitanja?

Pisanje pjesama nije tajna veća od
najsvakodnevnijeg ma čega, od života. Jedna
pobjeda nad gladima i snovima, mracima i

porazima, računicama i ostalim uslovnostima. Pobjeda dovoljno nužna da bi izgledala nevina. Dovoljno inventivna da svojim eksplozivnim tkanjima ne premreži nijednu stazu. Uvijek s koljenom posljednje žilice uz rame najviše mašte. Dovoljno nametnuta strukturom bića da bi se opirala uslovima bića i bila antiegzistencija u svojoj egzistencijalnosti. Na primjedbu - zašto čovjek za posljednjih 50.000 godina nije izmislio nijednu novu umjetnost, odgovor nije nedokučiv. Za isto vrijeme on nije izmislio nijedno novo čulo. Tačno. Nije. Ali nakupio je za to vrijeme iskustva, znanja, ulazio u nove odnose, mijenjao se, razvijao osjećajnost, oštrio prijemčivost. I nije isključeno da te promjene ne ostanu samo kvantitativne. Mutacioni skok na pomolu ili ne, nije isključen ni nesposobnošću onog koji ga zaziva da išta kaže o njemu, ni išta konačnije o poeziji. Ona je djelomični poklon ovih čula, ovog znanja i ovog življenja.

A ipak, ne treba klonuti. Maglu treba probiti, mrak makar osvjetliti.

Odbije li pjesnik da bude samo medijum, dovešće pjesmu u opasnost da se ne iznese u času kad napušta difuzne magline svog prvobitno nejasnog smisla i, poluslijepa, počne da se uvlači u gotove kalupe riječi sa značenjima koja prevazilaze polazne neofornljenosti svojom već ranije ohlađenom preciznošću. Ali pod dopingom osjećajne magme i napreciznije će riječi stati da mekšaju i, istopljene, da dime. Dobiće tad udove i zube, osjetiće glad i sve strasti za drugima. Grabiće, otimaće, ubijaće: metafore, slike, simbole.

Kaznu za te zločine izdržava pjesnik.

Ne pristane li da bude carinik magle, njena babica, njen neodgovorni roditelj, pjesma

mu se nikad neće opredmetiti u značenje.

Koleba li se tren duže i ne interveniše, propustio je jedini čas kad emocija ima dovoljno ubjedljivosti da se pravim riječima nametne haosu u dozama što će odoljeti provjerama svake autentičnije harmonije.

Ne transponuje li predverbalne impulse adekvatno, ugrožena je morfologija pjesme. Prenese li gene svoje biografije za crtu neuopštenije, dovodi u pitanje svoje lične interese u društvu. Povede li suviše računa o njima, obezličuje pjesmu.

Pjesnik je izabran da, birajući, pušta dio svog glasa talasima na volju. Koji dio tog cjelovitog sprega biologije i društvenosti? Razdvojen, on sjedi osluškajući na svim krajevima klackalice beskraj. U isti mah na svakom kraju. Ne zato što nema opredjeljenja. Priroda je riječi višestruka: ni čisti zvuk, ni predmetnost koju zvuk vaja, ni sredstvo kojim se dogovoreno značenje saopštava. Sve to.

Drugačije no u stvarnosti, u pjesmi, mrak je višestrukije sastavni dio sunca.

Lukava, pjesma je prinuđena da ne bira sredstva. Služi se svima. Verbalnim, likovnim, muzičkim. Jednima protiv drugih. Jednima u drugima. Uvijek protiv pjesnika. Za ostale.

Pjesma - biti svoj ili ne biti - jedna je od potvrda univerzalnosti konkretnog. Ona ne ugrožava suverenost pojedinačnog ni kada mu u izvjesnoj mjeri ukida dio nezavisnosti. Cijena je to prisustva. Posljedica pristupačnosti: pustinje ne pjevaju, čovjek to čini.

Društveni čovjek.

U danima kad pritisci životnosti tope stare oblike, tražeći se u novim da bi se održali, nada i san uzimaju na trenutak ulogu kičme tvrde jave. Tad i pragmatisti, koji nikad na



vrijeme ne vide u čemu je upotrebnost vrijednost pjesme, misle da su joj sagledali primjenljivost.

Ali ako nije tamo gdje misle da je vide, nije ni u čistoti, koju joj nameću pobornici njene besplatnosti, što joj, ustvari, oduzima i funkciju higijene pamćenja i nužnost značenja.

Onaj koji, nestrpljiv, da sazri, ne zatvara dovode sokova svom pamćenju, naći će u

uvijek tako ljudskom glasu pjesme nemirne polete svoje osjećanje amorfnosti pored prisustva oblika od kojih je sazdan. A zidni sat čije se klatno njiše protiv vremena otkucava njegov hod. Zato je on, kao i pjesma, protivnik zasipanja ljudskog sna i glasa tišinom.

1956.

ČASOPIS POEZIJA POZIV

Ukoliko želite obogatiti stranice Časopisa i Vašom poezijom, pošaljite je na: casospoezija@gmail.com. Vašu jednu, neobjavljenu pjesmu očekujemo do kraja aprila 2017. godine.



MPM107
IT

ABRO
BRO
BRO

POEZIJA

9

780023

038914

